

Var / hur hittar jag information om mitt hus?

Släktforskningens dag, Västerås 2010-03-20 – Lars-Eric Johansson

---

Husets historia är inte bara byggnadens - minst lika intressant är att veta vilka som ägt och bott på fastigheten. Samt hur de levde.

Beroende på vad man vill veta finns en mängd olika informationskällor. Här följer en kort sammanställning över några av dessa.

Arkivsökning är intressant, spännande och kan kräva mycket tid om man inte begränsar sig. Det är viktigt att vara källkritisk!

Glöm inte att det på arkiven finns kunnig personal som hjälper dig gratis.

Tidigare ägare eller grannar

Dessa har ofta mycket att berätta både om byggnader och om personer. Många gånger finns gamla fotografier som de kan visa.

Lagfarter och köpebrev

Har du tur följde det med gamla köpebrev vid husköpet. Om inte, så finns dessa i arkiven. Köpebreven kunde förr innehålla intressant information, t.ex. om ”pensionsförmåner” för säljaren.

Dessa handlingar finns på Landsarkiven (LA). Fokalpunkten kan man säga vara LA i Härnösand (Inskrivningsmyndigheten) där handlingar efter 1933 finns, i en del fall även äldre. Gamla handlingar finns på det regionala LA (för Västmanland är detta Uppsala LA). Handlingarna är inte sökbara på Internet, men LA Härnösand har en mycket bra hemsida och där bör man starta. Man kan beställa dokument från LA, men det är lång leveranstid, f.n. 3-4 veckor.

Kartor och förrättningsprotokoll

Dessa finns hos Lantmäteriverket och de har mycket bra tjänster på Internet. Man kan se mycket på datorn, men utskrifter tar de betalt för. Här kan man hitta omfattande förrättningsprotokoll från fastighetsbildningar och intressanta dokument från *Storskifte* och *Laga skifte*.

I samband med förrättningsprotokollen är ofta även husen inritade. Det kan ge en uppfattning om vilka byggnader som fanns vid en viss tidpunkt.

En del kommuner har egen lantmäteriförvaltning där också intressant material kan finnas.

Länsmuseer

Bl.a. Västmanlands läns Museum har genomfört och publicerat många sockeninventeringar. Är Ditt hus från 1800-talet är det stor sannolikhet att det finns med där. Förutom det som publicerats finns det kompletta undersökningsmaterialet sparade och det kan ge dig värdefulla ledtrådar.

Museet kan också ha samlat på sig annan dokumentation från din fastighet. Fråga!

Har du tur kanske det finns föremål från din fastighet eller omgivande trakt i depån i Hallstahammar. Bl.a. har man där en stor samling av de skyltar som satt på soldattorpen.

Hembygdsföreningar

Många hembygdsföreningar har i form av studiecirklar genomfört torpinventeringar. Dessa kan omfatta både beskrivningar och bandade intervjuer med tidigare ägare.

Bygdeband

Sveriges hembygdsföreningar sitter på en kulturskatt i form av kunskap och material från i första hand landsbygden. Exempelvis torpinventeringar, gamla foton och berättelser från bygden. Företaget Genline, som tillhandahåller digitaliserade kyrkböcker på nätet har skapat en databas i vilken hembygdsföreningar kan lagra denna information och göra den tillgänglig för allmänheten. Tjänsten kommer att vara avgiftsbelagd. Databasen är under uppbyggnad och f.n. är över 200 föreningar anslutna.

Kyrkböcker

Kyrkböckerna är många gånger den källa som snabbast leder till intressant information. Genom att följa husförhörslängder, födelse- och dödböcker kommer man snabbt långt tillbaka i tiden. Man får veta vilka som bott där – däremot inget om byggnaderna.

Ett problem kan vara att hitta gården i böckerna.

Landets kyrkböcker är mikrofilmade och finns samlade på bl.a. riksarkivets filial i Arninge norr om Stockholm. På Länsbiblioteket i Västerås finns ett utdrag för Västmanland.

Nu är det också möjligt att släktforska via nätet. Det finns flera företag som erbjuder sådan tjänst. Kostnaden är överkomlig.

Kommunens arkiv

Är huset beläget i tätort inom detaljplanerat område är kommunarkiven intressanta. Här kan finnas bygglovshandlingar och ritningar. Dock sällan originalritningar för byggnader från tiden före 1910-talet.

”Byggnadsarkeologisk” undersökning

Byggnadsstil, fönster, dörrar, beslag, tapeter, tidningar bakom tapeterna mm kan ge information om förändringar i byggnaden.

Tänk på att man återanvände dörrar och bytte ut fönster. Spår här kan därför vara missvisande. Man återanvände också gammalt timmer, t.ex. vid flytt i samband med laga skifte.

Övriga källor

Andra källor med intressant information är vara:

- Gamla gårds-/bruksarkiv – om torpet tillhört ett större gods eller bruk
- Krigsarkivet – gamla syneprotokoll från t.ex. soldattorp. Tyvärr ganska magert såvida det inte är officersbostäder.
- Kyrkoarkiven – för gamla skolbyggnader och löneboställen.
- Mantalslängder, bouppteckningar och domböcker – finns på Landsarkiven
- Gamla brandförsäkringsbrev. SVAR har en del sådana tillgängliga på nätet. Dock sällan att man hittar något där.
- Hushållningssällskapen – tyvärr ofta inte tillgängliga för forskning
- Bibliotek – varje stad har (oftast) någon bok som behandlar dess byggnadshistoria och här kan ditt hus finnas med.
Böcker av typen ”Gods och Gårdar” har givits ut under olika tidsperioder. Nu kommer nya utgåvor under namnet ”Bygdeboken”. Eftersom det är ägaren som här har lämnat uppgifter har han många gånger velat framhålla byggnaden som märkligare än den egentligen var.
Mera allmänna böcker om arkitektur och byggnadsteknik kan ge dig en bättre förståelse för hur ditt hus är byggt.
- Tidningar, framför allt notiser.

Dokumentera själv

Glöm inte att dokumentera de förändringar du själv gör på fastigheten. Kommande generationer kommer att vara tacksamma för detta.

Referenser:

- ”Hur hittar jag mitt torp i arkiven?” Anteckningar om fastighetsforskning, Gunilla Lundberg Ehnström. Utgiven av Landsarkivet i Uppsala varifrån den kan beställas (www.statensarkiv.se/ula). Pris 30 kr
- www.im.sa.se - Inskrivningsmyndigheten på Landsarkivet i Härnösand
- www.lantmateriverket.se – Lantmateriverket
- Västmanlands Läns Museum, Arkiv och bibliotek
- Flera artiklar på nätet och tidskrifter, t.ex. Släkthistoriskt Forum nr 5/2009 sid. 12-17 har en artikel av Mats Göransson vid LA i Östersund ”Gamla gårdar ger nya trådar till historien” (www.statensarkiv.se LA Östersund, Genvägar,Handledning för gårds-, by- och bygdeforskning)
- Bygdeband, logga in på www.familjeband.se, välj Bygdeband och följ instruktionerna.

Västerås 2010-03-20

Lars-Eric Johansson

tel. 070-7299782

lars.eric.johansson@swipnet.se